

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

НЕРУБАЙСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ЛЦЕЙ № 1 НЕРУБАЙСЬКОЇ
СІЛЬСЬКОЇ РАДИ ОДЕСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

МОДЕРНІЗАЦІЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Одеса - 2023

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К.Д. Ушинського»

Протокол № 8 від 23 лютого 2023 р.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ірина Анатоліївна Княжева

Кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри мовної підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ Євгенія Василівна Тягнирядно

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник наукових праць / редкол. О.Я.Чебикін та ін. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 264 с.

© Кафедра педагогіки

Університету Ушинського, 2023

©Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської сільської ради,
Одеського району Одеської області, 2023

На уроках ритміки гра може носити різний характер: на закріплення пройденого матеріалу; на релаксацію – перемикання уваги, змагальні ігри, де проявляється спритність, винахідливість. Використання ігрових технологій, ігрових навчальних програм, оригінальних завдань дозволяють вирішити одночасно кілька різних завдань: забезпечити психологічне розвантаження учнів, дати їм відомості розвивального та виховного плану, показати практичну значущість теми, що вивчається, спонукати до активізації самостійної пізнавальної діяльності тощо.

Література

1. Бондаренко Л. А. Методика хореографічної роботи в закладах позашкільної освіти. Київ: Музична Україна, 2018. С.23-25.

2. Вільчковський Е.О. Рух і музика. Ігри під музику для дітей. Київ: Музична Україна, 2016. С.78-90.

3. Зубкова Т.І. Засоби ритміки і хореографи у професійній підготовці майбутнього фахівця // Проблеми освіти : наук.-метод. збірник. Київ: Освіта, 2015. С.90-98.

4. Кізім В.В. Хореографічна підготовка як засіб естетичного виховання молодших школярів на уроках фізичної культури // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінниця: Освіта, 2014. С.89-90.

5. Колодницький Г.А. Музичні ігри та ритмічні вправи для дітей: методичний посібник для керівників гуртків. Київ: Знання, 2015. С 67-68.

ТРУДНООЩІ ТА БАР'ЄРИ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ: ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

О. П. Ноздрова,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

А. Андрєєва,

здобувач вищої освіти факультету іноземних мов

Актуальність дослідження. Перед сучасним педагогом ставляться вимоги щодо оволодіння сукупністю спеціальних, професійних умінь, передусім пов'язаних з його педагогічним спілкуванням з учнями, яке неможливо досягти без сприятливого психологічного клімату, психологічної оптимізації педагогічної діяльності. Науковці зазначають, що педагогічне спілкування як форма навчального співробітництва є умовою оптимізації навчання і розвитку особистості [3].

Проблемі ефективності педагогічного спілкування присвячені роботи таких вчених, як: Н. В. Басова, С. Я. Батишев, Е. А. Бреус, І. О. Зімня, В. А. Кан-Калік, І. В. Конорюкова, Н. В. Казарінова, В. Н. Куніцина, В. А. Лобунська, О. О. Леонт'єв, А. К. Маркова, К. А. Менджерицька, Б. Д. Паригін, Л. А. Поварніцина, В. М. Погольша, М. І. Станкін.

Спілкування - невід'ємний елемент педагогічної діяльності; поза ним неможливе досягнення цілей навчання і виховання [3].

Професійні особливості педагогічного спілкування О. Леонт'єв визначає як професійне спілкування педагога з тими, хто навчається, що має певні педагогічні функції і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності та відношень всередині колективу [1].

Ефективне педагогічне спілкування залежить, з одного боку, від ситуації спілкування. Важко ефективно вирішувати проблему підвищення рівня міжособистісних відносин в реальному колективі, не знаючи його ціннісних орієнтацій - як в цілому, так і на рівні його конкретних представників. З іншого боку, продуктивність педагогічного спілкування багато в чому залежить від психологічних факторів: індивідуальності учасників комунікативного процесу, стилю спілкування, особливостей характеру, темпераменту, віку, здібностей та інтересів [1].

Діагностика ефективності педагогічної комунікації (за методикою О. О. Леонт'єва) показала, що 64% педагогів мають середній рівень комунікативної

діяльності, в спілкуванні вони проявляють негнучке реагування, недостатньо відкриті й зацікавлені у зворотному зв'язку [2]. Однак, ми хочемо у дослідженні зазначити труднощі, що виникли в процесі педагогічного спілкування вчителя й учнів:

1. Низький рівень педагогічного такту виражається в недостатньому вмінні знайти оптимальні заходи виховного впливу в будь-яких ситуаціях (в тому числі конфліктних), не принижуючи гідність учня та не викликаючи у нього «опору» вихованню, що вимагає від педагога постійного контролювання своєї поведінки, вміння передбачати можливі наслідки своїх виховних впливів.

2. Прояв в спілкуванні вчителем дратівливості, надмірної емоційності.

3. Невміння помічати, бачити, виявляти мало помітні, але істотні зовнішні ознаки поведінки учня та на цій основі правильно інтерпретувати його вчинки, адекватно сприймати, розуміти його.

4. У процесі взаємодії проявлялася байдужість до думки учня (низька зацікавленість), відбувається придушення його ініціативи .

Ми зазначили у дослідженні, що труднощі в педагогічному спілкуванні мали позитивне й негативне значення. Так, з одного боку, труднощі допомагали залучати увагу вчителя, активувати діяльність педагога при аналізі та подоланні труднощів, набувати досвід. А з іншого боку, якщо відсутні умови для подолання труднощів, такі труднощі можуть стримувати вчителя або взагалі приведуть до припинення педагогічної діяльності.

Труднощі в педагогічному спілкуванні (особливо у початківців- вчителів) були названі В. А. Кан-Каліком психологічними бар'єрами, які, перешкоджаючи нормальному спілкуванню, впливають на всю педагогічну та навчальну діяльність всіх його суб'єктів [2].

Деякі вчені проводили класифікацію бар'єрів на зовнішні та внутрішні.

Так В. Куніцина, Н. Казаринова до зовнішніх бар'єрів відносили труднощі соціального характеру, що зумовлені були помилками виховання, умовами спілкування, невдалого досвіду емоційних і соціальних контактів.

До внутрішніх – особистісні властивості тих, хто навчався: агресивність, тривожність, ригідність, напруженість, сором'язливість. Між зовнішніми та

внутрішніми бар'єрами існує тісний взаємозв'язок. Відтворюючись у психіці, зовнішні бар'єри перетворюються на внутрішні. Спочатку вони фіксуються в емоційно-чуттєвій, потім у когнітивній сфері, чим поширюють свій вплив на інші види людської діяльності. Вони умовні і є перешкодою лише в певних ситуаціях, коли рівень розвитку суб'єкту не дає йому змоги успішно розв'язувати ті або інші проблеми [3].

Ми згодні з вченими, які виділяли три групи найтипівіших бар'єрів педагогічного спілкування вчителя з учнями:

- перша група - страх групи і педагогічної помилки;
- друга група - установка, яка формувалася в результаті минулого негативного досвіду роботи взагалі або роботи з даною групою. зокрема; ро
- третя група - неадекватність діяльності вчителя в комунікативній ситуації, яка складалася в групі [1].

Ми хочемо зазначити, що одним із засобів формування позитивного педагогічного спілкування вчителя з учнями є **інтерактивний тренінг**, що будується на принципах гуманізації, демократизації, диференціації та індивідуалізації. Він являє соціальне мотивоване партнерство, центром уваги якого є не тільки процес викладання, а й організована творча співпраця рівноправних особистостей на рівні суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Таке навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання методів, що дають змогу створити ситуації пошуку, ризику, сумніву, успіху, суперечностей, переконання, співпереживання, задоволення чи смутку, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем.

Висока ефективність інтерактивних тренінгових занять забезпечується за рахунок того, що: цінується точка зору й знання кожного учасника.

Під час тренінгів кожна особистість визнається унікальною, має повну свободу, право на повагу, природно відбувається саморозвиток, здійснюється чітке й реальне цілепокладання і рефлексія. Учасники занять вчаться «ходити в ситуації пошуку рішень, застосовують здобуті знання, генерують безліч відповідей на поставлені питання.

Під час знайомства нового класного керівника з класом на заняттях (разом з психологом) проводили вправу „*Самопрезентація*” [3], метою якої було: створення довірливої атмосфери, що сприяло вільному спілкуванню і встановленню контакту; активізація навчально-пізнавальної діяльності тих, кого навчали; знайомство учасників.

Варіант А. Учасники по черзі називали своє ім'я та якусь позитивну рису, яка починалася на ту ж літеру, що й ім'я (Олег - оптимістичний, Володимир - вольовий, Надія - надійна тощо). Кожний наступний учасник, перш ніж назвати своє ім'я та рису, повторював по черзі імена й риси попередніх учасників, починаючи з першого.

Варіант Б. Кожний учасник відрекомендувався, показував якийсь характерний для нього жест, позу або рух і говорив: «Мене звать... (називав своє ім'я), я люблю робити ось так... (показував рух)». Наступний за ним по колу учасник повторював ім'я та жест попереднього: «Його звать...(називав ім'я), він любить робити так... (показував жест)» і тільки потім говорив про себе.

Далі учасники виконували вправу «Знайомство» [3], яка надавала змогу учасникам познайомитися та повністю відволіктися, зняти напруження.

«Знайомство». Групу незнайомих людей ми знайомили, об'єднавши їх у пари і пропонувавши дізнатися за п'ять хвилин якомога більше один про одного (ім'я, де вони навчалися, хобі, щось цікаве з біографії). Відтак, учасникам потрібно було по черзі представити своїх партнерів у вигляді позитивної реклами.

На великому аркуші паперу кожному учаснику по черзі потрібно було записати своє ім'я і розповісти, чому його так назвали.

Один учасник мав назвати своє ім'я, наступний - повторити це ім'я, а потім сказати своє. Третьому учаснику потрібно повторити перші два імені, потім назвати своє. Решта називали ім'я попередніх і своє. Потрібно взяти було клубок ниток, який учасники кидали один одному в довільному порядку, і той, хто зловив його, розповідав про себе. Потім «павутиння», що утворилося, розплутували у зворотному порядку, називаючи ім'я людини, якій кидали клубок.

Далі кожному з учасників необхідно було розписати своє ім'я у стовпчик і навпроти кожної літери написати слово, яке починалося з цієї літери та характеризувало його особистість.

Наприклад, ВІКТОР: вольовий, ініціативний, красномовний, терплячий, оригінальний, рішучий.

Після цього, по черзі, потрібно було зачитати написане. Вчителю слід пам'ятати, що під час виконання цієї вправи *критика є недоречною*. Навіть якщо не надто старанний учасник назвав себе працюючим, це свідчить про те, що він хотів би таким стати. Тому не варто критикувати його та дозволяти сміятися іншим, а, навпаки, необхідно підтримати це бажання. Якщо учасники давно знали один одного, ми прохали їх розповісти кумедний випадок зі свої життя або те, що найбільше запам'яталося з дитинства, про свою родину, найкращого друга, улюблену книгу, фільм. Ми пропонували продовжити фразу „*У людях найбільше ціную те...*” або „*Моє життєве кредо -це...*”.

Висновки. Аналізуючи причини виникнення бар'єрів педагогічного спілкування можна визначити такі шляхи їх подолання:

- знання труднощів, що виникають у спілкуванні, і своєчасне їх виявлення;
- розвиток педагогічної спостережливості, вироблення гнучкого стилю спілкування;
- використання методів психологічної саморегуляції, тренінгів щодо вдосконалення своєї соціально-психологічної культури;
- створення оптимального соціально-психологічного клімату в колективі;
- інтонування мови, можливості невербальних проявів [3].

Література

1. Клочко А. О. Самоосвітня діяльність вчителя як педагогічна проблема. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*. 2015. Вип. 36. С. 266-273.
2. Воротникова І. Моделі професійного розвитку вчителів в умовах реформи післядипломної педагогічної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика*. Київ: Освіта, 2018. N 3-4. С. 200.

3. Сидоренко В.В. Концептуальні засади української школи: ключові компетентнісні орієнтири, освітні результати. *Педагогіка і психологія*. № 5. 2018.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

О. П. Ноздрова,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

М. Омельченко,

*здобувач вищої освіти факультету іноземних мов
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»*

Актуальність дослідження. Нові концептуальні ідеї й положення реформування освіти потребують переорієнтації педагогічної діяльності вчителя на нові духовні цінності, в центрі якої — формування цілісної особистості. Нові цілі сучасної освіти утверджують нові пріоритети освітньо-виховного процесу в загальноосвітніх навчально-виховних закладах. Це передбачає формування справді нового критичного мислення на всіх рівнях педагогічної діяльності [2]. Це можливо завдяки впровадженню в освітній процес інтерактивних дидактичних ігор.

Ефективність застосування інтерактивних дидактичних ігор у навчанні школярів переконливо доведено в роботах Н.Бібік, М.Вашуленка, Б.Друзя, С.Короткова, Н.Підгорної, О.Савченко, Т.Шмакової та інших учених [2].

У зарубіжній педагогіці цій проблемі присвячено праці К.Гроса, М.Лацаруса, М.Монтессорі, Ф.Фребеля, С.Холла. Загальнотеоретичні аспекти проблеми дидактичної гри були предметом досліджень Є.Анікеевої, А.Деркача, С.Запаренка, А. Капської, Н.Кудикіної, І.Куліш, А.Лохвацької, П.Підкасистого,